

Izhaja vsakega
četrt leta.

Uredništvo
pri Zadrugni Zvezi
v Celju.

ZADRUGA

Naznani občnih
zborov se zaraču-
najo po dogovoru.

Upravišтво
pri Zadrugni Zvezi
v Celju.

LIST ZA ZADRUŽNIŠTVO IN KMETIJSTVO. LAST IN GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU.

Gospodarski, socialni in etični pomen zadruga.*

Gospodarski pomen zadruga bazi-
ra predvsem na izvedbi gotovih go-
spodarskih nalog v dobrobit svojih
članov. Vendar koristi članov, ki jih
imajo od zadruga, ne obstoje direktno
v denarnem dobičku v obliki di-
vidend, temveč v obliki okoriščanja
z zadrugnimi napravami. Če se kmet-
je n. pr. združijo v zadrugno mlekar-
no, jih žene k temu želja, da bi se
lahko poslužili na ta način tehnike
mlekarskega obrata, ki jim je posa-
mežno z malimi izjemami nedostop-
na, ali pa da si prihranijo zamudno
nošnjo mleka v oddaljeno mesto. Ti
kmetje postanejo torej na ta način
dobavitelji zadruga, so pa tudi ob-
enem solastniki vseh njenih naprav.

Kot posebno važen moment v bist-
vu zadruga je treba poudariti, da za-
druga ne obstoji radi same sebe, ka-
kor kapitalistične družbe, temveč iz-
ključno le za koristi svojih članov.
Te koristi so temveč, ker izključu-
je zadruga nepotrebne posredovalce,
ki blago s pribitkom svojega zasluž-
ka le podražijo. Z izločitvijo posredo-
valcev omogočuje zadruga članom
na eni strani večji zaslužek, na dru-
gi strani pa zmanjšuje izdatke pri
nakupu njihovih potrebščin. To ve-
lja predvsem za člane konzumnih
društev, kmetijskih nakupnih in
prodajnih zadrug, vinarskih zadrug,
zadrug za rejo živine itd. Zato pa je
velikokrat toliko vpitja, ako se kaka
taka zadruga ustanovi. Vendar pa
ima to izključevanje posredovalcev

svoje meje. Tam, kjer gre za ris-
kantne kupčije, je boljše prepustiti
jih privatnim podjetnikom. V zadru-
gi mora biti vsaka špekulacija iz-
ključena.

Iz teh izvajanj sledi, da gre na-
ravno delovanje kmečkih zadrug po-
sebnost za tem, da skuša kmečko ljud-
stvo združiti v trdno sklenjeno kom-
paktno celoto in ga dovesti do čim
racionalnejšega gospodarstva.

Razen gospodarskega, pa tiči v za-
drugi tudi velik socialni pomen. Za-
druga hoče svoj socialnopolitični
cilj doseči predvsem z dvigom najši-
romašnejših slojev. Pri tem je v so-
cialnem oziru velike važnosti, da
delujejo v zadruzi najrazličnejši slo-
ji v bratski slogi. Na ta način se med
seboj najboljše spoznavajo, navadi-
jo se eden drugega razumevati in ce-
niti, s čimer se socialne difference
znatno ublažujejo.

Zadruga je poklicana skrbeti tudi
za duševno in нравno vzgojo svojih
članov. Posebnega upoštevanja vred-
na je vzgojna moč zadrugništva. So-
lidarno jamstvo, omejitve, odnosno
izključitev plačevanja dividend, zbi-
ranje rezerv, to so činitelji visoke
vzgojne vrednosti. Že zadrugni zakon
sam in pravila zadruga izločajo se-
bične motive in navajajo k pospeše-
vanju skupnosti in to stremenje se
vleče tudi dejansko skozi celo za-
drugno poslovanje, ki skozinskoz te-
melji na čednostnih načelih. V go-
spodarskem življenju sicer vladajoč
egoizem v zadruzi nima prostora, v
zadruzi vlada pravičnost in nesebič-
nost. Te čednosti izvira že iz bist-
va zadruga same, ki ne more pospe-
ševati lastnih interesov vodilnih
oseb, temveč edinole interese vseh
članov. Ne zaslužiti, ampak služiti
mora in hoče zadruga.

Podcenjevati se ne sme končno
direktnega vzgojnega vpliva zadrug
in njihovih zvez na ljudstvo potom
poučnih predavanj, izobraževalnih
tečajev s strokovnim časopisjem in
knjižnicami.

Nemški minister Buchenberg je
rekel nekoč o pomenu zadrugništva
tole: »Naj zadostuje na tem mestu
le splošna opazka, da naše moderno
zadrugništvo ni le dvignilo gospo-
darske sile in zmožnosti pridobiva-
nja pri zadrugnikih, temveč je kar
najugodnejše vplivalo na duševno in
nравno življenje zadrugarjev. In ne
samo zaradi tega, ker je blagostanje
že samo na sebi naraven predpogoj
za višjo stopnjo nравnega in dušev-
nega življenja, temveč pred vsem za
to, ker je članstvo zadruga, delo v
zadruzi najboljša šola za požrtvoval-
nost, odgojo samega sebe in čut
skupnosti. Delovanje v zadruzi dvi-
ga živahnost in podjetnost člana.
Upanje, da se da s skupnimi močmi
doseči gospodarske cilje, kateri so
posamezniku nedosegljivi, mogočno
dviga samozavest in zaupanje vase.«

Seveda je treba zopet priznati, da
se v resničnem zadrugnem življenju
čestokrat ne doseže zaželeni cilj. To-
da pomisliti je treba, da zadrugna
načela ne izvirajo iz narave, da bi se
jim človek moral tudi proti svoji
volji ukloniti, temveč so le zakoni
gospodarskega življenja. Vsled tega
so podvrženi ravnotako človeškim
vplivom samopašnosti, udobnosti,
površnosti, lahkomišelnosti in vsem
drugim človeškim slabostim. Kljub
temu je ravno v današnjih, tudi mo-
ralno tako razoranah razmerah naj-
večje važnosti, da tako mogočno gi-
banje kakor je zadrugno, smotreno
nastopi za nравni duševni in social-
ni preporod človeštva.

* Deloma po dr. Neudörferjevi:
Grundlagen des Genossenschaftswesens.

Nekaj črtic o razvoju zadružništva.*

V nekaj letih obhaja naše zadružništvo prve šestdesetletnice svojega obstoja. Težka je bila pot slovenskim pionirjem zadružništva pri oranju ledine, toda z ozirom na dosežene moralne in materijalne uspehe nad vse častna.

Nedogledne so koristi, ki so jih do- prinesle zadruga našem malemu, do državnega prevrata tlačenemu in povsod zapostavljenemu narodu. Vzbu- janje narodne samozvesti, gospo- darski, kulturni in etični podvig, vse to imamo zahvaliti v pretežni večini našem narodnemu zadružništvu.

Zategadelj ne bo odveč, da si zo- pet in zopet pokličemo v spomin zgo- dovino postanka in razvoja teh za naš narod in sploh za vse civilizira- no človeštvo toli važne institucije in se spominjamo mož, ki so nam jo ustvarili, odnosno nas z njo sezna- nili.

Kako so nastale zadruga?

Kakor vemo iz zgodovine, so za- druge poznali že stari Slovani. Udo- mačene so pa bile tudi menda pri vseh narodih, kajti prastari, v člo- veških prsih speči nagoni in gospo- darske potrebe so rodili zadružno misel.

V kmetijstvu sežejo zadružne tvor- be daleč nazaj v gospodarsko zgo- dovino. Saj je kmetijstvo baziralo pr- votno vobče na načelih zadružne sa- mopomoči in vzajemnosti. Polja so se obdelovala skupno od vseh članov zadruga in vsi člani zadruga, v da- našnjem smislu vaške nasebine, so skupno izrabljali gozdove in pašni- ke. Skupno so hodili na lov in si vza- jemno delili plen med seboj, skupno so se tudi borili proti sovražnikom.

Toda to, kar so bile zadruga v sta- rih časih, nima z današnjo zadrugo

nobene zveze. Od zadruga v prvot- nem pomenu je ostala le ideja. Za- druge v današnjem pomenu je rodila sila. Nastale so pri nas v drugi polo- vici preteklega stoletja. Ozmimo se malo nazaj v takratne razmere.

Gospodarske razmere pred postan- kom zadrug.

Ko je pred približno 80 leti naš kmet postal po dolgi stoletjih su- ženstva zopet svoboden gospodar na svoji zemlji, je kaj kmalu občutil, da svoboda sama človeka še ne dela za- dovoljnega.

Približno v istem času so se začele graditi železnice, ki so trg njegovih pridelkov razširile v neskončnost in na tem trgu se je, dasiravno deloma s carino zaščiten, moral meriti s konkurenco najoddaljenejših dežel. Priprost način vnovčevanja svojih pridelkov, ki mu je poprej nudil če- tudi skromne, pa vendarle zanesljive dohodke, se je izkazal naenkrat kot nerentabilen. Njegovo blago čes- krat ni več odgovarjalo zahtevam tr- ga, odkar je veleposestnik, okorišča- joč se z iznajdbami na polju kemije in tehnike dosegal veliko večjo do- nosnost na svoji zemlji in odkar so dovajala nova prometna sredstva isto blago veliko boljše kakovosti in v velikanskih množinah iz rodovitnej- ših pokrajin v naše kraje.

Na eni strani torej nemožnost vnovčenja svojih pridelkov, na drugi pa naraščajoče potrebe po denarju so kmeta postavile pred alternativo: ali kos za kosom zemlje odprodati, ali pa z najetjem posojila zapasti v od- visnost brezsrčnih kmečkih oderu- hov. Ena možnost je pomenjala za kmeta večjo nevarnost kot druga. Marsikateri lep kos, komaj v polno kmetovo last prešlega posestva, ali tudi cele kmetije se je združil zopet v graščinske, ali veleposestniške ro- ke, kar je pa kmet še obdržal, je bilo izpostavljeno prostemu izkoriščanju petičnih oderuhov. Bili so to navad- no vaški ali tržki trgovci, ali gostil- ničarji, ki so za posojen denar zahte- vali 20, 30, celo do 40% obresti. Po- sojilojemalcu je kmetija nesla le par

odstotkov, za posojilo je pa moral plačevati petkrat in po desetkrat več.

Nič bolje kakor našemu kmetu, se ni godilo nemškemu in kmetu drugih evropskih držav. Bila je nevarnost, da bi oderuštvo upropastilo malega in srednjega kmeta; toda kjer je sila največja, tam je pomoč blizu, pravi znan pregovor.

Postanek zadružništva pri Nemcih.

F. W. Raiffeisen.

Razni človekoljubni ljudje so vi- deli nevarnost, ki je pretila vsem revnejšim stanovom radi tega ode- ruštva ter so premišljevali, kako bi se dalo pomagati. Najzaslužnejši med temi možmi je bil Nemec z imenom Fridrih Viljem Raiffeisen. Rodil se je l. 1818. v Hamu ob reki Sieg v ren- ski provinci. 27 let star je bil imeno- van županom v Weyerbuschu v We- sterwaldskem pogorju, tri leta poz- neje je bil premeščen v Flammers- feld in l. 1852. v Heddesdorf pri Neu- wiedu, kjer je deloval do skoraj po- polne oslepitve v l. 1865. S tem letom je bil penzioniran. Umrl je leta 1888. v Heddesdorfu, kjer je tudi pokopan.

Kot župan treh kmečkih občin je imel toraj ta mož dovolj prilike na- tančno spoznati vso bedo kmečkega ljudstva. Ker je interesantno za pre- sojo takratnih gospodarskih razmer na kmetih v Nemčiji, citiramo Raiff- eisenovo tožbo o njih, ki jo je objavil v svoji knjigi iz l. 1887.: »Posojilnice kot sredstvo za odpomoč kmečkemu ljudstvu«. Raiffeisen pravi približno tako-le:

»Čimbolj se zavedamo, da je iz splošnih interesov potrebno povzdigi- niti kmetijstvo, tembolj moramo ob- žalovati, da v zadnjem času zmiraj bolj nazaduje. Prav posebno se opa- ža to pri srednjih in malih posestni- kih. Nesigurne in slabe žetve so le naravna posledica slabega izrablja- nja moči in snovi zemlje in uporab- ljanja pripomočkov, dasiravno bi oboje lahko bilo vir srečnega blago- stanja. Nele v hribovitih krajih, tem- več tudi v rodovitnih dolinah vidi- mo, da se zemlja orje le nekaj pal-

* Viri: Dr. Neudörfer, Grundlagen des Genossenschaftswesens.

M. Avramović, 30 godina zadruž- noga rada.

M. Stibler, Slovenci, čuvajmo svo- je posojilnice.

cev globoko in da se njive sploh zelo malomarno obdelujejo. Mnogokrat primanjkuje primerne orodja in močne vprežne živine in dočim se ne polaga na pravilno ravnanje z hlevskim gnojem zadostne važnosti in dočim gredo, rečem lahko, milijonske vrednosti v izgubo z neuporabo dragocene gnojnice za gnojenje, temveč se jo pusti odtekati v potoke, ali drugače potratiti, se na drugi strani izdajajo ogromne vsote za inozemska, čestokrat ničvredna gnojila. Travniki, ki bi mogli dati brez posebnega truda izvrstno krmo, so mnogokje močvirnati, mnogo se jih pa ne da napajati in so vsled tega v obeh slučajih slabo donosni. Velike površine in pušče se sploh ne uporabljajo in nudijo vsled popolne zanemarjenosti komaj nekaj slabe pašje. Postranske panoge, kakor sadjarja, čebelarstvo, vrbjereja, ki bi v nekaterih krajih moglo donášati lepe dohodke, so popolnoma propadle. Ako se ljudi na to opozori, se izgovarjajo navadno s pomanjkanjem denarja za potrebno nabavo in koristno zboljšanje.

Raiffeisen se je na vso moč trudil, da bednemu in nevednemu ljudstvu odpomore. Poskušal je predvsem z dobrodelnimi društvi, ki so si zastavila res idealne cilje. Profesor dr. Fassbender opisuje v svoji knjigi F. W. Raiffeisen in seinem Leben und Wirken naloge Heddesdorfskega podpornega društva tako-le: 1. skrb za zapuščeno deco; 2. nabava vprežne živine za člane proti obročnemu plačevanju; 3. dajanje malih posojil članom. Razume se pa, da so ta društva, ki jim je manjkala trdna gospodarska podlaga, mogla obstojati le tako dolgo, dokler so jih premožni ustanovni in podporni člani vzdrževali s podporami; čim jih je pa zmanjkalo, so društva razpadla. Prvo tako podporno društvo je ustanovil v Weyerbuschu l. 1846., drugo v Flammersfeldu l. 1849. in tretje leta 1854. v Heddesdorfu, to je v krajih, kjer je zaporedoma služboval. Ker pa ni znal zvezati osebnega interesa čla-

nov s temi društvi, je eno društvo za drugim propadlo.

Po teh neuspehih je Raiffeisen opustil idejo ustanavljanja dobrotvornih društev na podlagi krščanske ljubezni in ljubezni do bližnjega, kot ustanov, ki bi naj trajno vplivale na zboljšanje gospodarskih razmer obubožanega kmečkega ljudstva. Izkušnja ga je izučila, da je ta cilj mogoče doseči le z ustanovami, osnovanimi na brezpogojni samopomoči, to je, ako so sestavljena samo iz takih oseb, ki so same potrebne pomoči. Rekel si je: prošnjiki za posojila ne smejo ostati več izven društva, temveč oni sami morajo postati člani in prevzeti odgovornost za njega. To spoznanje mu je bilo tembolj grenko, ker je bila to ideologija Schulze - Delitzscha, drugega odličnega javnega delavca, ki je istočasno ko Raiffeisen na kmetih, uspešno uveljavljal v mestih med obrtniki nova narodno-gospodarska načela in katera načela je Raiffeisen v spisih na Schulze-Delitzscha dolgo pobijal.

L. 1864. je osnoval Raiffeisen na podlagi Schulze - Delitzsche teorije, prilagodene posebnim kmečkim razmeram novo društvo v Heddesdorfu pod imenom Heddesdorfsko posojilno društvo. To je bila dejanski prva kmetijska kreditna zadruga, ki je prevzela vse do tedaj znane osnove Schulze - Delitzscha.

Raiffeisen tudi v svojih novih ustanovah ni popolnoma opustil karitativnega momenta, vendar pa stopa v obliki organizacije bolj v ozadje. Ker ga Schulzejevi nauki niso povsem zadovoljili, je na podlagi potreb, ki jih je pokazala praksa, jel oblikovati lasten, kmetijskim razmeram prilagoden kreditnozadružni sistem. Tedaj niso poznali še nikakega pravila za zadružni kredit. Raiffeisen je prvi uvidel, da je za navadna mala kmečka posojila potrebna manjša ustanova s ceneno režijo. Radi nepoučenosti kmeta v kreditnih poslih ter radi njegove zadolženosti mora imeti zadruga sedež v neposredni bližini bivališč dolžnikov, da lahko stalno kontrolira, če poso-

jen denar ni v nevarnosti. Te nove ugotovitve je združil Raiffeisen s Schulze - Delitzschevim načeloma samopomoči in solidarnega jamstva ter je dopuščal pri novih ustanovitvah le sprejem takih pravil, ki so vsebovala vse te norme. Tako so se polagoma izoblikovala znana Raiffeisenova načela:

1. Omejitev delokroga zadruga na rajon, v katerem je mogoče poznati osebno vse člane, praviloma na območje kake župnije, ali občine;
2. posojati se sme le članom;
3. določitev na občnem zboru najvišje vsote, do katere sme zadruga enem članu dovoliti posojilo;
4. kontrola moralne in gospodarske porabe kredita;
5. dopustna je dovolitev daljše posojilne dobe;
6. brezplačno opravljanje načelstvenih funkcij, h katerim ne spada funkcija knjigovodje;
7. zbiranje vsega dobička v nedeljiv rezervni sklad in ustanovitev podpornega fonda za pospeševanje gospodarstva svojih članov in
8. neomejena, na posestva članov oprta dolžnost jamstva.

Raiffeisen je s posebnim povdarem opozarjal tudi na nravni pomen zadruga, češ zadruga bi naj ne stremela le za gospodarsko krepitvijo svojih članov, temveč se naj briga tudi za njihov duševni in nravni podvig.

Na teh osnovah so se jela z l. 1866. ustanavljati po Pruskem in pozneje tudi po ostalih nemških deželah številna posojilna društva, ali v našem smislu kmečke hranilnice in posojilnice. Koncem l. 1871. je obstojalo v renski provinci že 77 rajfajznovk. Pozneje je šlo njihovo širjenje še hitreje, tako da je bilo l. 1907. v Nemčiji že 14.054 rajfajznovk.

Herman Schulze-Delitzsch.

Nekako istočasno kakor Raiffeisen na kmetih, je organiziral v mestih obrtnike in delavce upravni uradnik Herman Schultze iz pruskega mesta Delitzsch. Rodil se je 29. avgusta 1808 v Delitzschu kot sin upravnega uradnika Avgusta Schulzeja. Schul-

ze je v svoji domovini imel priložnost opazovati kako težek, velikokrat brezupen boj za svojo eksistenco so vodili samostojni rokodelci proti cenejšemu blagu industrije. Uveril se je, da morejo obrtniki in delavci le na podlagi združene lastne moči doseči svoj spas. Več malih združenih moči tvori veliko moč in česar sam ne moreš doseči, dosežeš v združitvi z drugimi, je rekel Schulze in nadaljeval: To je prastaro pravilo, na katerem temelji vsako prostovoljno združenje in kojega uporabi se imamo zahvaliti za celo vrsto najveličastnejših ustanov od kar obstoji zgodovina in povsod, kjer živi ljudje.

Schulze je hotel posameznim rokodelcem pomagati v prvi vrsti do skupnega nakupa surovin v večjih količinah, ker je vedel, da na ta način dobijo blago ceneje in boljše. Sprotno plačilo pa bi jim ne le prihranilo kreditne obresti, temveč bi obvarovalo rokodelce tudi pred zmiraj riskantno odvisnostjo od dobavitelja ter jim dovoljevalo prosto izbiro liferantov. Ker pa posamezni rokodelci vsled pomanjkanja sredstev sam ne more v velikem nakupiti, je propagiral združitev večjega števila rokodelcev v eno celoto, da si s skupnim solidarnim jamstvom pridobijo kredit.

Podlaga zadružništvu, solidarno jamstvo nasproti upniku je toraj bila najdena in se je takoj obnesla tudi v praksi. Prve Schulzejeve ustanovitve so bile surovinske zadrug čevljarjev in mizarjev v l. 1849. Surovinska zadruga je vsled solidarnega jamstva kmalu dobila 900 talerjev kredita, katere je posodila svojim članom z 8% pribitkom in kljub temu so čevljarji dobili surovine še za 15% ceneje kakor poprej. Prebitek je imel trojni namen: obrestovanje posameznega kapitala, kritje režij in snovanje rezervnega fonda. Izkazalo se je pa kmalu, da s skupnim nakupom surovin ni vse storjeno, ker člani niso imeli denarja, da bi sicer po ceni kupljeno blago plačali. Zato je Schulze-Delitzsch ustanovil

že l. 1850. Predujemno društvo v mestu Eilenburgu na podlagi osebnega solidarnega jamstva vseh članov in vplačila večjih deležev. Da bi dosegel večjo privlačnost za vplačilo deležev, je določil deležem primerno dividendo. V tem oziru se bistveno razlikuje od Raiffeisenovega sistema, ki predvideva nizke deleže brez dividende.

Kakor Raiffeisen na kmetih, tako je imel tudi Schulze-Delitzsch v mestih velikanske uspehe. Po zanesljivih podatkih je obstajalo v Nemčiji l. januarja 1920 40.635 pridobitnih in gospodarskih zadrug, ki so štejele nad 8 milijonov članov. Ker so ti člani večinoma družinski očetje, se računa, da je okrog 30 milijonov, toraj polovica prebivalstva Nemčije direktno ali indirektno udeleženih na zadružništvu.

Predno preidemo k slovenskemu zadružništvu, bi še na kratko omenili postanek konzumnih zadrug, ki imajo svoj izvor v Angleški.

Rochdalski pijonirji

L. 1843. so se zbrali v angleškem mestu Rochdale siromašni tkalci tamkaj zelo razvite industrije volnenih izdelkov na pogovor, kako bi si mogli svoj brezupen položaj izboljšati. Sklenili so, da se združijo v zadrugo, da bi na podlagi v akcijah po 1 pfund (približno 275 Din) nabrane delniškega kapitala otvorili predvsem trgovino z živili, oblačili in sploh predmeti, ki jih potrebuje delavec za življenje. Delniško glavnico bi naj zbrali delavci, člani take ustanove med seboj na ta način, da bi se vsak obvezno zavezal prispevati v to svrhu tako dolgo 3—6 pence tedensko, dokler bi si ne pridobil 5 delnic po 1 pfund (to bi bilo torej 1.375 Din). Nadalnja sredstva so pričakovali iz prostovoljnih vlog strank, ki bi pri njih krile svoje potrebščine. Kupovati bi smeli tudi nečlani, vendar pa bi ti naj ne imeli pravice na dividende, ki bi se pri članih računale po množini celoletnega nakupa. Razen teh materijelnih prednosti pa bi se naj privabljal delavstvo v članstvo

z izgledi na uporabo drugih naprav, ki bi se naj sčasoma ustanovile v svrhu gojitve družabnosti in izobrazbe članstva.

V izvedbo te gotovo ne lahke naloge se je združilo 28 tkalcev v zadrugo, ki je dne 21. decembra 1844 otvorila v mračni zakotni ulici skromen lokal. Sprva jih je smatralo meščanstvo za znorele, toda teh 28 mož, ki jih zadružna zgodovina ne označuje zastoj z ročdelskimi pijonirji, je vztrajalo v svojem stremljenju in je končno vendarle zmagalo na celi črti. In kaj pomeni ta zadruga danes: je lastnica velikanskih zadružnih mlinov, udeležena je pri zadružni tovarni za volnene izdelke, ima celo vrsto stanovanjskih hiš, dala je inicijativo za ustanovitev mladinskih hranilnic, bolniških blagajn, pogrebniških društev in jim načeluje, razpolaga z knjižnico, ki šteje nad 20.000 knjig in s številnimi čitalnicami za svoje člane, organizirala je skupno centralo, ki je menda ena največjih na svetu. Svoje podružnice ima preprežene po celi Angliji.

Kako je nastalo češko zadružništvo?

Predno pričnemo s slovenskim zadružništvom, še moramo spoznati zadružni pokret bratskega češkega naroda, ki nam je služil neposredno za vzgled. O nastanku in razvoju zadružništva na Češkem piše Lapajne v svoji knjigi »Jugoslovanski posojilničar in zadrugar« sledeče:

Prej, kakor nemški kmetje, so si znali češki kmetje razlagati sanje Egiptovskega Jožefa, t. j. v dobrih časih varčevati za slabe. Že v 18. stoletju, ali menda še prej so imeli kmetje po vseh čeških vaseh in trgih navado, da so žito v dobrih letih ali sploh v jeseni shranjevali, da so ga imeli za slabe čase in za setev. Del svojih pridelkov so morali »založiti« v skupnih žitnicah in shrambah, v katere so morali nekaj doprinesati tudi graščaki. Prve češke posojilnice na Češkem, Moravskem in Šlezkem so bile torej žitne, ne denarne založnice, last vseh gruntarjev dotične vasi. To shranjevanje žita je bilo

začetkoma prostovoljno, pozneje za cesarja Jožefa, ukazano. To je trajalo skoraj do polovice 19. stoletja. Iz teh žitnih zakladov, ki so prišli kmalu pod deželno, ali državno nadzorstvo, so se izcimili polagoma denarni zavodi. Žita je večkrat preostajala, prodali so ga in denar shranjevali. Žito je bilo obča (občinska, vaška) last in istotako tudi zanje skupljeni novci, ki so jih začeli posojevati. Na ta način so nastale sredi 19. stoletja prve češke »hospodarske založne«. Z njimi se je začelo baviti tudi zakonodajstvo, osobito deželni zbor, da jih uredi v duhu časa in po enotnih načelih. Najprvo so več teh po vaseh raztrošenih založnic združili v okrajne založnice, nadzorovane po deželnem odboru; pozneje so jih uredili v smislu zadružnega zakona, ali prelevili v nove zadrage po Schulzejevem ali Raiffeisenovem sistemu.

Razen »hospodarskih založen« so se istočasno kakor na Nemškem, tudi na Češkem osnoval samostojne posojilnice za druge stanove (gruntarji so jih že imeli): za meščane, rokodelce, trgovce itd. Te so bile osnovane največ po Schulzejevih navodilih. Njih število je bilo že pred 50 leti (računano od l. 1922. nazaj! Op. ur.) jako veliko, ko so se snovale še kot društva in še ni bilo ugodnejšega zadružnega zakona. Te posojilnice so nazivali »občanske (meščanske) založne«; imele so svoje sedeže največ po mestih, trgih in obrtnih krajih. Kot tretja, vendar slabše zastopana vrsta čeških posojilnic se značijo one male založne iz novejši dobe, katere imajo običajno naslov »spolitelni a uverni spolek«; te se v tem razlikujejo od prejšnjih, da so sprejele bolj Raiffeisenova načela. Nazivajo jih tudi »kampeličke« po propagatorju zadružne misli na Češkem, dr. Fr. Kampeliku. Ta je v letu 1861. pisal v knjigi »Sredstva proti hudim časom«, da nevednost ljudstva uničuje silo kapitala s tem, da drži skrite vsote denarja, ki bi se lahko zbirale, kakor čebele v uinjaku ter skladale v velik in delaven kapi-

tal za obrtnika in za kmeta. Dr. Kampelik bi danes z veseljem gledal na več kot 1.700 »kampeliček« in 124 okrajnih hranilnic. Organizacija denarnih zadrug se začneja sedaj tudi na Slovaškem.

Postanek zadružništva na Slovenskem.

Povrnimo se sedaj k postanku zadružništva na Slovenskem. Kakor smo uvodoma poudarili, je bilo naše ljudstvo v časih, ko še zadrug ni bilo, v popolni odvisnosti od denarnih mogočnejšev; oderuštvo je cvetelo. Še danes najdemo po starih zemljiških knjigah posojila za 20, 24 in več %. Če so bile že pri vknjiženih posojilih obresti tako visoke, kako še le je moralo izgledati z nevknjiženimi posojili. Nujna odpomoč je bila torej tudi tu skrajno potrebna. Toda, kako si naj pomaga kmet sam, ki je jedva vsak drugi, tretji znal za silo čitati in pisati. Našla pa sta se dva inteligenta, ki sta si nadela hvalevredno nalogo priskočiti najbolj prizadetemu stanu na pomoč. Bila sta to brata dr. Josip in ing. Mihael Vošnjak. Prvi je bil dolga leta zdravnik v Slovenski Bistrici, slednji pa železniški inženjer, ki je pa bil že leta 1879. radi bolezni upokojen.

Dr. Vošnjak je leta 1868. potoval po Češkem, kjer so takrat, kakor že omenjeno, že obstojale zadrage. Na podlagi zadobljenih utisov iz študija češkega zadružništva je potem v Slovenskem Narodu propagiral zadružno idejo tudi pri nas. To propagando je l. 1871. nadaljeval v Mohorjevem koledarju, kjer je tudi priobčil vzorna pravila zadrage. Praktična udeležitev zadružne ideje v Šmarju pri Jelšah se mu ni posrečila, pač pa so na njegovo pobudo ljubomski rodoljubi l. 1871. ustanovili prvo Posojilnico po Schulze-Delitzschevem sistemu. Tej je prihodnje leto sledila Posojilnica pri Sv. Jakobu v Rožni dolini.

Še poprej in sicer leta 1850. je ustanovil Čeh Horak v Ljubljani Obrtniško pomožno društvo, ki je bila v prvi vrsti denarna zadruga. Značil-

no za tedanje čase pa je, da ta dobro uspevajoča zadruga ni našla nobene ga odmeva med Slovenci, temveč smo se še le morali iti učiti k Čehom in Nemcem, da smo po že 21-letnem obstoju Horakove Obrtne posojilnice ustanovili zopet nekaj sličnega pri nas.

Kakor toraj vidimo, je bil tudi pri nas led za ustanavljanje spasonosnih zadružnih načel prebit.

(Nadaljevanje v prih. številki.)

JANKO GRIVEC:

Zadružništvo naš ideal.

Slovenci — Slovani sploh, smo rojeni zadrugarji. Če listamo po naši zgodovini, čitamo, da so stari Slovenci — stari Slovani — živeli v zadrugah. Eden je skrbel za vse — vsi za enega. Tako so že naši predniki videli v skupnosti največji blagor in najboljši način življenja. Po naši tužni Istri najdemo še danes imena vasi, kjer ima cela vas eno in isto rodbinsko ime. Spominjam se tukaj prav živo lepo ležeče vasi v okolici Pulja — Butkovič. Vsak v tej vasi je bil Butkovič — lep ostanek iz dobe našega staroslavenskega zadružnega življenja.

Ko je bankarstvo pritiskalo v Nemčiji najhuje — sta začela Raiffeisen in Schulze vsak v svojem kraju snovati kreditne zadrage — da rešita srednji sloj pred bankrotom. Po vzgledu teh dveh zadružnih delavcev je počel v pretečenem polstoletju z ustanovitvijo kreditnih zadrug pri nas rajni Vošnjak, oče našega kreditnega zadružništva. To zadružništvo je oralo ledino v našem narodu, iztrgalo našega posestnika iz rok oderuštva, predvsem pa iz rok Nemcev, katerim je bil po njihovih hranilnicah prodan naš rod s krvjo in mesom.

In če je pokazal mali naš narod toliko odporne sile pred brezobzirnim ponemčevanjem, gre pri tem nemala zadrugarstvu ter njegovi matici — zasluga našemu, tistikrat mlademu Zadružni zvezi v Celju.

Bila je to ena najidealnejših ustanov, oživetvorjena iz najlepših ciljev in namenov. Toda mi Slovenci, rojeni v boju za svoj obstanek, nismo znali in vedeli očuvati te naše najvažnejše institucije na oni višini, na kateri bi jo morali držati, nismo se držali principa, da združeni — zadržarji — pomenimo več kakor razturani, da bode v skupnem delu lahko za naš rod največji blagoslov.

V ustanove, ki bi morale ostati neoskrunjene, se je ponesla politika — ona grda, ki ne pozna usmiljenja. Tistikrat nepolitična Zveza je dobila enega, dva, tri konkurente.

Kaj je ta politična konkurenca rodila? Čital sem med tem nek članek v enem naših dnevnikov, ki je konstatiral, da imamo kreditnih zadrug več kot preveč.

Res je, eno dobro je rodil medsebojen političen boj tudi na zadružnem polju. Mi smo se natrpali z zadrugami, tako, da izgledamo na zunaj kot izredno živahni zadružni delavci.

Toda pogledajmo to naše zadružno delo tudi od one strani, od katere ga do danes še nismo otipavali.

V fari, kjer imaš poleg cerkve in šole še par hiš — imaš tudi dve posojilnici, v kakem malo večjem kraju z le 1000 prebivalci imaš že po tri posojilnice poleg hranilnice.

Kakor je bilo zadružno delo od vsega začetka namenjeno dobrobiti našega podeželskega in srednjega stanu, tako lahko tako zadružno delo — razdeljeno na stranke — postane za naš rod največja poguba.

Napočili so hudi časi. Posebno naš mali človek ne ve, kaj bode prihodnji dan ponesel k ustom. S temi trdimi časi pa je prišla tudi doba zadolževanja. In ker so nasejane naše zadruge s cerkvami enako in tu in tam še katera za privržek, bode iskal danes na poroke posojila v tej fari — čez nekaj tednov v drugi fari — in ker denar ni politično pobarvan, bo šel tudi h kaki drugi posojilnici — in čez noč bodo posojilnice lovile ena drugo za vrstni red v zemljiški knjigi, ker bi nobena ne sedela rada na repici.

In vse to, ker je pri bivšem strankarskem opredeljenju našega zadružništva kontrola izključena in nemogoča. Tukaj je velika vrzel v našem zadružništvu ter mu tudi leka ne vidim, dokler se ne ustanovi kaka vmesna organizacija, ki naj ta nedostatek prepreči.

Zadružništvo kot ustanova je imelelo namen, da pomaga našemu malemu človeku. To bi lahko le, če bi zupan denar razmeram primerno obrestovalo ter ga z najmanjšo možno diferenco zopet lahko posodilo onemu, ki je prišel v silo, ali pa za • poboljšanje obrata denar potrebuje.

Pri tolikih in tako razmnoženih kreditnih zadrugah pa je samoobsebi umevno, da hoče vsaka zadruga tudi živeti, če že noče druge prekiniti. In tako pride draženje za vloge, le to pa ima zopet za posledico podraženje posojil in tako čezmerno obremenitev našega malega človeka, ki le s trudom in težavo šteje obresti za izposojen denar.

Na žalost so vsi ti nedostaki izrodek povojnih razmer, vsak hoče čimveč — ne pomisli pa, da bo drug ubogi trpin za to moral krvaveti in stradati — da eventualno nazadnje popolnoma nastrada.

Naše zadružno delo je s temi tendencami zadobilo grd madež, naše ljudstvo mora zopet nazaj k osnovnim pojmom zadružništva — medsebojnemu pomaganju — kajti še le potem bomo vredni velike zadružne zasnove velikih zadružnih delavcev.

Nemilo me je dirnilo ob lanski zadružni razstavi, ko matice našega slovenskega zadružništva nisem našel zastopane. Najsi so bili vzroki ti ali oni, ta nedostatek bi prireditelji ne smeli pripustiti. Kakor je konkurenca na vseh drugih poljih dobrodošla — v zadružništvu je po mojem mnenju škodljiva, ker rodi izrastke, ki ideji samo škodujejo.

Zadružništvo sloni na ljubezni do bližnjega, iz te ljubezni je vzniklo in tej bi moralo ostati tudi vselej zvesto.

Toda do te ljubezni je bilo na raz-

stavi jako daleč. Občutil sem na tej razstavi samo potrebo, da vsaka stranka pokaže svojo moč v številkah. In videl sem tudi, da je zadružništvo podpora in opora gotovega bankarstva.

In ko sem se tako oziral po posameznih predelih ter iskal kota, kjer mi je nekaj manjkalo — gledal vse te blesteče številke ter moral priznati, da smo Slovenci brez dvoma veliki zadružniki, se mi je storilo milo ob misli, da je v vsem tem veliko kriča in vika — prerivanja in prerekanja — pa malo temeljne misli — vse za blagor našega naroda.

Mlekarstvo v Jugoslaviji.

Ljubljanski »Trgovski list« prinaša v številki od 21. jan. 1930 pod gornjim naslovom sledečo interesantno razpravo:

Vojvodinski listi poročajo o ustanovitvi urada pod imenom »Mlekotehnika«, centralni urad za organizacijo mlekarstva v Jugoslaviji. Sedež urada ni imenovan, in tudi ne beremo, ali gre za zasebno podjetje ali za vsaj deloma javno podjetje. Lastnik ali voditelj zavoda je litvinski inženier J. Grušas. V listih se pravilno poudarja, da se o organiziranem mlekarstvu v Jugoslaviji doslej sploh ni moglo govoriti. »Mlekotehnika« je pa ustanovila doslej po poročilih istih listov v Jugoslaviji več sto mlekar-
skih zadrug in vodi sedaj v Novem Sadu praktični mlekarški tečaj, ki je izobrazil že par sto ljudi. Družba se peča tudi z organizacijo eksporta mlekar-
skih izdelkov. Male mlekar-
ske zadruge so se združile v zvezo, ki je sestavila že prve partije surovega masla za izvoz. Tudi zaznamuje družba že zaključke z inozemskimi kupci.

Inženier Grušas je absolvent danske visoke šole za mlekarstvo in je bil še nedavno državni nadzornik za produkcijo surovega masla v Litvi. Ob priliki sprejema pri poljedelskem ministru Frangešu

je Grušas opozarjal na svoje organizatorično delovanje v Litvi. V baltških deželah ni bilo do leta 1924. sploh nobenih moderno urejenih mlekar. Danes je tam nad 300 združnih mlekar, ki proizvajajo prvovrstne izdelke in ki napravijo mesečno do 60 vagonov surovega masla. Leta 1924. je imela Litva 14 parnih mlekar in 10 ročnih mlekar s 343 člani in 589 nečlani (od zadrug). Število molznih krav je znašalo 776.000, mlekarjam je bilo oddanih 1.730.000 kilogramov mleka, napravljenih je bilo 58.139 kg surovega masla, eksportiranih 32.305 kg. Leta 1928. so bile odnosne številke sledeče: 109 parnih mlekar, 173 ročnih mlekar, 5079 članov, 9142 nečlanov, 645.500 molznih krav (tu vidimo nazadovanje), mlekarjam oddanega mleka 43.385.000 kg, izdelanega surovega masla 1.743.172 kg, eksportiranega 1.525.414 kg. Ta uspeh je bil dosežen v Litvi kljub popolnemu pomanjkanju plemenskih krav. Vidi se pa, da posvečajo kmetje z napredujočo produkcijo surovega masla reji in pitanju živine več pozornosti ter da po možnosti obdržijo le one krave, ki dajejo kvalitativno dobro mleko.

Grušas pričakuje od razvoja mlekarstva v Jugoslaviji zelo veliko, ker imajo naši kmetje razumevanje za združno misel in ker so pogoji za rejo dobre živine ugodni in prav tako tudi prodajne možnosti. Nasvetoval je ministru živahno pospeševanje mlekarstva gospodarstva, zlasti pa nastavitve strokovnjakov za organizatorično delo. Minister je izrekel svojo pripravljenost, da dovoli podporo 20.000 Din vsaki na modernem temelju osnovani združni mlekarji, ki producira za eksport pripravne izdelke. Odprto je ostalo vprašanje nastavitve stalnega osebja, vendar se pričakuje pozitivna rešitev. Omenjena izvozna zveza je omogočila, da je že v tekočem januarju 25 do 30 združnih mlekar pripravilo večje množine surovega masla za izvoz.

Nekaj misli o nedenarnih zadrugah.

Ako pogledamo našo združno statistiko, ki jo bomo objavili prihodnjič, vidimo kljub vsem prestopnim perturbacijam še vendarle lep kader močnih kreditnih zadrug, dočim kažejo na drugi strani po številu skoraj enake nedenarne zadruge po večini nezadovoljive rezultate. Kje tiče vzroki? Mar res v prevelikem številu zadrug vobče, kakor se tu in tam sliši? Ne, nikakor ne, temveč v napačnem pojmovanju funkcijonarjev teh zadrug o namenih zadrug in o prevzetih dolžnostih združnega odbora napram zadrugi.

Zadruga je kot gospodarska ustanova gotovo namenjena v prvi vrsti povzdigi blagostanja svojih članov. Toda člani morajo s požrtvovalnim in vztrajnim sodelovanjem v zadrugi njo najprej usposobiti, da bo mogla v polni meri izvajati svojo gospodarsko nalogo. Tu je treba zmiraj imeti pred očmi dejstvo, da so tudi najmočnejše posojilnice in druge velike zadruge začele z zbiranjem kamenčkov, iz katerih so si tekom dolgoletnega vztrajnega dela zgradile temelj svoji današnji gospodarski moči. Zato nas gospodarska sila teh zadrug nikakor ne sme zavajati k malodušnosti in mišljenju, da je le za velike prostor na solncu.

Zavedati se moramo predvsem, da ima vsaka zadruga svoj ožje ali širše načrtan gospodarski program, da pa nobena zadruga ne more biti tako popolna, da bi mogla zadoščati vsem potrebam svojih članov. To spoznanje že samo po sebi daje kmetijskim zadrugam legitimacijo za upravičenost in največkrat nujno potrebo obstoja, ali ustanovitve tam, kjer je še ni. To potrebo bi v prvi vrsti želeli, da bi uvideli člani načelstev naših večjih posojilnic, ki imajo svojo ugodno gospodarsko pozicijo zahvaliti vendar edinole svoji okolici in je toraj tudi njihova moralna dolžnost in konečno lastna korist, da z ustanavljanjem kmetijskih

produktivnih, živinorejskih, nakupnih in prodajnih, strojnih in sličnih zadrug pomagajo večati donosnost gospodarstev v svoji okolici. V drugi vrsti bi naj spoznali nujno potrebo intenzivnega vztrajnega delovanja kmetijskih zadrug njihovi odborniki. Rezultati večletnega, marljivega, nesebičnega in požrtvovalnega dela jim bodo dokazali, da more tudi pravilno vodena nedenarna zadruga postati uvaževan gospodarski činitelj, ki ne le more v polni meri zadoščati reprezentančnim ambicijam svojih funkcijonarjev, za katere mnogim gre, temveč se more tudi po koristih za člane meriti s posojilnico.

Delo denarne kmetijske zadruge za gospodarski in kulturni napredek svojih članov gre vzporedno s težnjami nedenarnih zadrug. Obe vrsti zadrug ste našemu kmetu enako potrebni in se medsebojno spopolnjujeta.

Kaj pomaga n. pr. posestniku, ki nima možnosti primerno vnovčiti svojih pridelkov, posojilnica, pri kateri je že izčrpal svoj kredit, ali kaj koristi drugemu zopet združna mlekarja, ako mu grozijo dediči s tožbo, ker jim ne more izplačati zapadle dedščine. V prvem slučaju bi n. pr. kmetu bilo mnogo pomagano, ako bi mogel redno vnovčevati odvisno mleko pri domači združni mlekarji, semensko žito lahko očistil na trijerju strojne zadruge, da bi mu posevek dal čist poln plod, ki bi ga lahko bolje vnovčil potom kmetijske nakupne in prodajne zadruge itd.

Glede posojilnic lahko v splošnem rečemo, da jih je dovolj, da pa z malimi izjemami vse dobro delujejo. Tako mora seveda tudi ostati. Ne moremo pa istega zdaleka trditi o kmetijskih gospodarskih zadrugah, dasiravno smo iz gornjih kratkih izvajanj videli, da so našemu kmetu ravno tako potrebne, kakor posojilnice. Na tem polju čaka vse, ki hočejo pripomoči k omiljenju socialne bede in h gospodarskemu napredku našega naroda, še mnogo hvaležnega dela in velikih uspehov.

Občevanje s strankami v zadrugah.

Zadruga je, kakor vemo, prostovoljna združitev neomejenega števila članov. Je torej skupna last vseh in si v principu nobeden izmed članov ne more lastiti do zadruge večje pravice, kakor drugi.

Vsi vemo tudi, da obstoji zadruga radi članov in vlagateljev odnosno strank vobče in da od njih živi. Razmerje zadruge do strank je potemtakem v tem pogledu isto, kakor med trgovcem in njegovimi strankami. In vendar, kaka razlika je čestokrat med občevanjem odbornikov nekaterih zadrug in med občevanjem trgovca s strankami. Trgovca je sama vljudnost in postrežljivost, dočim v posojilnici, ki ima razen konзумov med zadrugami največ opraviti s strankami, mnogokrat ignoranca in zadirčna neprijaznost. Pri revizijah sem imel priliko včasih opazovati naravnost neverjetno obravnavanje strank, ki bije v obraz omiki in ki zadrugi brez dvoma zelo škoduje. Tu je potem popolnoma vseeno, ali je stranka prišla prepoznati plačati obresti ali prositi za potrpljenje, ali je napovedala pri izročitvi knjižice vplačilo večjega zneska, kakor ga je pozneje dejanski mogla položiti, ali je pa morebiti celo podvomila o pravilno naštetem ji denarju; v nobenem teh »pregreškov« ni odbornik zadruge, še manj pa zadrugin uradnik upravičen do neotesanih izbruhov jeze nad stranko, pa četudi je najsiriomašnejša bajtarica. **Vsak upravni funkcionar v zadrugi se mora zavedati, da se blesti na združnem praporu tudi socijalna enakovrednost vseh članov!**

Zadruga, ki ima v interesu svojih članov in vlagateljev dolžnost gospodarsko napredovati, ima vzroka dovolj si prikleniti oboje kolikor mogoče nase. To pa bo gotovo dosegla mnogo sigurneje z vljudnim, ustrezljivim vedenjem njenih funkcionarjev napram strankam, ki nič ne stane; zahteva le nekoliko srčne kulture in spoštovanja splošnih načel

omike. Stranka mora rada prihajati v zadrugo, četudi včasih po neljubih poslih, ker le takrat bo odkrita napram uradujočim osebam in le takrat bo ostala zadrugi zvesta.

V okvir tega članka spada še neka grda razvada, na katero treba posebej opozoriti. Dogaja se, da pride vlagatelj dvigniti vinkulirano vlogo. V združnem lokalu je več različnih strank. Funkcionar zahteva mnogokrat vpričo vseh ostalih strank od vlagatelja navedbo tajne besede, ki jo navadno tudi dobi. Vprašam take funkcionarje, kak pomen ima tu vinkulacija in kaj bo storil občutljiv vlagatelj, ki se mu bo slično primerilo? Obrnil bo zadrugi hrbet in odnesel denar drugam, kjer znajo zaželjeno tajnost bolje čuvati.

Isto velja za obravnavanje posojilnih prošenj. Tudi med prošnjiki je mnogo takih, ki za svet nočejo pokazati, da jih je trenutna sila primorala zadolžiti se. Ker so to običajno dobri gospodarji, pri katerih je denar dobro spravljen in so toraj zadrugi dobrodošli, se jih naj ne odbija z nerodnostjo. Dober funkcionar bo znal brati vse take skrite želje stranki že iz obraza in se bo tudi temu primerno ravnal.

V času, ko se omika zmiraj bolj širi tudi v zadnjo gorsko vasico in ko postaja gospodarski konkurenčni boj zmiraj neizprosnejši, je treba v zadrugah tembolj paziti na vsestransko zadovoljitev strank. Tu igra ravno občevanje s strankami veliko vlogo. Marsikak poslovni uspeh ali neuspeh je pripisovati na rovaš obravnavanja strank. Tudi tukaj se izkaže resničnost pregovora, da **dobra beseda dobro mesto najdel**

Kako pripravimo bilančne pripomočke.

Mnoge zadruge še rabijo pri sestavi računskega zaključka Zvezine pomoči. Da se pa Zvezi ni potreba ukvarjati tudi še z zamudnimi pripravljalnimi deli, naj izvedejo

funkcionarji teh zadrug to sami in še le potem zaprosijo za odpošiljatev revizorja. Ravna se naj pri tem po sledečih navodilih:

A) Blagajniški dnevnik.

Ker je v knjigovodstvu osobito naših manjših zadrug **blagajniški dnevnik** podlaga vsem nadaljnim knjižnim transakcijam in tedaj indirektno tudi za bilanco samo, je predvsem poskrbeti, da je **blagajniški dnevnik** v redu seštet in da je vsaka poslovna postavka one panoge, za katero je naložena glavna knjiga, tedaj za vloge, posojila, naložen denar, izposojila, eventualno tekoče račune in deleže, pravilno prenešena v svojo glavno knjigo.

Za kontrolo se priporoča že med letom vse prenosljive postavke primerjati z odgovarjajočimi konti glavnih knjig. Kontrolo morata izvršiti dve osebi, od katerih ima ena glavno knjigo, druga pa **blagajniški dnevnik**. Oseba, ki ima v rokih **blagajniški dnevnik**, napoveduje: stran glavne knjige, ime stranke, dnevnikovo številko, datum in konečno svoto vplačila ali izplačila, pomočnik pa gleda v glavni knjigi, če se vse strinja in konečno začrta v svoji knjigi kontrolirani znesek. Pri tej kontroli je treba velike pazljivosti, ker je sicer kontrola brez pomena.

Pozabiti se seveda tudi ne sme na koncu leta na ugotovitev pravnega stanja **blagajne** in na vpis zaključka v **blagajniški dnevnik**, ki ga podpiseta oba uradujoča funkcionarja.

Razdelnika.

One posojilnice, ki imajo navaden **blagajniški dnevnik** s samo dvema stolpcema za zneske, morajo radi razvrstitve vseh vknjižb v dnevniku po poslovnih panogah za sestavo potrebnega pregleda o gibanju posameznih panog in v kontrolo izvlečkov iz glavnih knjig voditi **razdelnika** prejemkov in izdatkov.

Praviloma se morata **razdelnika** voditi sproti če mogoče še pred zaključkom uradnega dneva, kar ima to prednost, da se sproti kontrolira pravilnost vsakokratnega zaključka

v dnevniku in se eventuelne seštevne napake takoj pokažejo in morejo odstraniti. Ako nismo prenašali v razdelnika sproti, storimo to, če le mogoče o božičnih praznikih za celo leto, da moremo morebitne napake v seštevkih še pred koncem leta popraviti in ugotoviti pravilno stanje blagajne.

Pri prenašanju v razdelnika prenesemo zaporedoma vse prejeme v razdelnik prejemkov in ravno tako vse izdatke v razdelnik izdatkov. Prenesti je tekočo številko, datum, pri posojilih, vlogah, naloženem denarju, izposojilih, tekočem računu in deležih tudi **stran ali številko konta glavne knjige** ter konečno znesek v odgovarjajoči stolpec. Pomniti je pri tem, da se vsi zaporedni na eno stranko se nanašajoči vpisi dnevnika prenesejo na isto vrsto, toda v različne stolpce.

Primer:

Pri izplačilu posojila Francu Jeleni se mu je odtegnilo na polletnih obrestih Din 160.—
na deležu » 10.—
na pristojbini » 5.—
na ½ % upravnih stroš-

kih za tiskovine » 20.—
Vse to je vpisano v dnevniku n. pr. pod tekočimi številkami 350—353. V razdelnik prejemkov se vpiše tedaj na prvo prazno vrsto: v stolpec za tek. številke 350—353, potem na isti vrsti v odgovarjajoči stolpec datum, nadalje v stolpec za številko konta glavne knjige številka konta glavne knjige posojil in zraven še glavne knjige deležev, nadalje v stolpec »Plačane obresti deležev« Din 160.—, v stolpec »Vplačani deleži« Din 10.—, v stolpec »Vstopnine« Din 5.— in v stolpec »Upravni stroški« Din 20.— V kolono »Skupaj« se vnese potemtakem skupna vsota na tej vrsti zbranih prejemkov, to je torej Din 195.—.

Na ta način se prihrani pri seštevovanju v posameznih stolpcih in tudi na papirju.

Ker se je treba pri knjigovodstvu mnogo kontrolirati, je priporočati kontrolo tudi glede prenosov vpisov

iz dnevnika v razdelnik, kar dosežemo na ta način, da prenesemo najprej v posamezne stolpce ene strani, potem pa začnemo zopet s prenašanjem istih postavk, toda v stolpec »Skupaj«, moramo pa pri tem seveda paziti, da vzamemo vse one zneske, ki smo jih poprej v eni vrsti porazdelili v več stolpcev, skupaj.

Pri seštevovanju razdelnikov seštevamo vsako posamezno rubriko in zanesljivo na vsaki strani tudi rubriko »Skupaj«. Ko smo sešteli celo stran, primerjajmo najprej seštevke vseh stolpcev s seštevkom zadnje rubrike »Skupaj« ali zbiralne kolone, kakor jo tudi imenujemo. Ako nam obe vsoti natančno soglašata, imamo zagotovilo, da smo pravilno seštevili. Potem še primerjamo seštevke zbiralne kolone tudi z blagajniškim dnevnikom. Ker konča ena stran dnevnika največkrat pri drugi dnevnikovi številki kakor razdelnikova, si moramo v dnevniku z navadnim svinčnikom pod zadnjo v razdelnik prenešeno vsoto potegniti črto in potem dnevnik sešteti, da moremo obe knjigi glede seštevkov kontrolirati.

Ko smo se tako vsestransko uverili o pravilnosti prenosov in vknjižb ene strani, prenesemo vse številke na drugo stran in nadaljujemo tako do konca poslovnega leta.

Izvillečki iz glavnih knjig.

Da dobimo stanje posojil, vlog, naloženega denarja ali izposojil, tekočih računov in deležev n. pr. s koncem 1. 1929, moramo na posebne tiskovine, imenovane Izvillečki iz glavnih knjig . . . (za vsako tu naštetih panog je posebna tiskovina) napraviti prepise iz glavnih knjig. Prepisemo stanje 31./12. 1928, spremembe na kontih tekom 1. 1929, pripisane, izplačane obresti (pri vlogah, izposojilih ter tekočih računih) prejete, predplačane in zaostale obresti (pri posojilih) in prejete ali pripisane obresti (pri naloženem denarju) in konečno stanje koncem minulega poslovnega leta. Glava tiskovine že sama pove, kakšni svrhi vsak posamezni stolpec tiskovine služi, tako da pri

prepisovanju ne bo težko zadeti pravega stolpca.

Pomniti je, da je pri sestavljanju izvlečkov ali tudi inventur, kakor se ti pripomočki imenujejo v tujem jeziku, vzeti zmiraj za podlago izvleček iz prejšnjega poslovnega leta, glede katerega vemo, da je bil pravilno sestavljen. V stolpcu z nadpisom »Stanje koncem leta 1928« imamo namreč vse iste zneske, ki jih rabimo za novo inventuro, razlika je le v tem, da je na izvlečku za 1. 1928 ta stolpec predzadnji, na onem za 1. 1929 pa drugi. Razen vsot pa dobimo iz prejšnjeletne inventure tudi številke vseh »živih« kont glavne knjige, s čimer pridobimo na času, ker nam ni treba pregledati vsakega konta; imamo pa obenem tudi kontrolo, da nobenega konta ne izpustimo.

Ta prepis že lahko izvršimo med letom, da si olajšamo delo za konec leta.

Predno začnemo s popolno sestavo izvlečka, moramo v glavni knjigi hranilnih vlog izračunati kapitalizovane obresti in konta zaključiti, kakor pravimo. Kako to izvršimo?

Začnimo pri glavni knjigi hranilnih vlog. Na kontu, na katerem se je med letom nalagalo ali dvigalo, ali skratka, na katerem so se pri nadaljnjem obstoju konta izvršile kake spremembe, ugotovimo najprej, koliko je po upoštevanju sprememb znašal kapital koncem leta. K vsoti kapitala prištejemo potem kapitalizirane obresti in dobimo stanje vloge koncem 1. 1929.

Pri naših posojilnicah imamo štiri različne vrste tiskovin za glavno knjigo hranilnih vlog, zato enotnega primera ne moremo podati. Nekatere tiskovine imajo le eno rubriko za obresti, druge imajo zopet stolpca za predpisane in odpisane obresti in še posebej stolpec za kapitalizovane obresti. Zadruga, ki uporablja to tiskovino, store prav, ako predpisane odnosno odpisane obresti izračunajo med letom že sproti obenem z vpisom spremembe na kapitalu v glavno knjigo. S tem si prihranijo

že mnogo dela za konec leta, ko jim je treba le potegniti saldo ali razliko med predpisanimi in odpisanimi obrestmi in jo vpisati v stolpec kapitalizovanih obresti. Ako pa spremembe na kapitalu med letom ni bilo, odnosno se je le vlagalo, potem se enostavno le prenese vsota predpisanih obresti v to rubriko.

One posojilnice, ki imajo še staro tiskovino hranilnih vlog, morejo seveda obresti izračunati šele koncem leta, v ostalem pa postopajo pri zaključevanju kakor ostale posojilnice.

Ko smo ugotovili vsoto kapitalizovanih obresti in stanje koncem leta ter oboje vpisali na konto, potegnemo čez zadnjo popisano črto posebno rdečo črto, s čemer smo konto za eno poslovno leto zaključili. Pravilno po knjigovodskih načelih še moramo stanje koncem leta prenesti na nov konto z rdečo tinto takole: v datumsko rubriko vpišemo pri otvarjanju kont za l. 1930 »1./I. 1930«, v rubriko za tekoče številke blagajniškega dnevnika pa besedo »Stanje« in končno v stolpec »vloži« znesek hranilne vloge s pripisanimi obrestmi vred, kakor smo ga že nad rdečo črto zabeležili. Rdeča tinta se naj uporablja pri otvoritvi konta radi lažje ločitve od vloženih vsot med letom. Tudi za pripis obresti v hranilne knjižice priporočamo rabo rdeče tinte ali rdeče barve pri onih posojilnicah, ki se poslužujejo štambiljke za označbo pripisanih obresti.

Oboje, zaključevanje knjig — in seveda vodstvo knjig vobče — prav posebno pa še vpisovanje v hranilne knjižice, naj bo kolikor le mogoče snažno. Bolje je, da stranke nekoliko počakajo, da napravi knjigovodja vse vpise v lepem redu, kakor pa da se v naglici zmoti in mora črtati v knjižici. Knjige in oblika vknjižb v strankine knjižice je najzanesljivejše spričevalo o kvalifikaciji knjigovodje za to funkcijo, **je pa tudi merilo za ugled zavoda**, česar se naj prizadeji funkcionarji vselej zavedajo.

V glavni knjigi posojil nimamo kapitalizovanih obresti, temveč se ugo-

tovi na teh kontih stanje kapitala zase in le če dolжник ni plačal obresti ravno do 31. decembra onega poslovnega leta, za katerega zaključujemo knjige, posebej tudi še zaostale obresti, odnosno predplačane obresti, kakor se pač glasi na kontu vpisan termin, do katerega so bile poravnane obresti. Na starih tiskovinah glavne knjige posojil ni posebnih stolpcev za zaostale odnosno predplačane obresti posojil, temveč le za stanje glavnice koncem leta, zato vpišemo eventuelen obrestni saldo v dovolj širok stolpec »Opomba«. Konto v tej knjigi zaključimo enako kakor v glavni knjigi vlog, prenos stanja kapitala pa vpišemo z rdečo tinto v prvi stolpec, kamor vpišemo sicer izplačan znesek posojila.

Kar se tiče zaključevanja glavne knjige tekočih računov, je postopek glede izračunavanja obresti kompliciranjši, zato se naj vsaka zadruga, ki si hoče na novo uvesti tekoči račun, obrne posebej na Zvezo za navodila.

Pri zaključevanju glavne knjige deležev postopamo enako kakor pri knjigi posojil.

Povrnimo se sedaj nazaj k izvlečkom.

Ker smo si že prepisali na novo tiskovino stanje vlog koncem leta 1928 ter vložne številke še obstoječih kont, pogledamo prvi na izvlečku naznačen konto v glavni knjigi hranilnih vlog. Ako je bilo med letom na tem kontu vloženo ali dvignjeno, seštejemo skupno vsoto teh vlog in jo vpišemo v izvlečku v stolpec »Vloženo leta 1929; isto storimo pri dvignjenih. Sedaj smo prišli v izvlečku do stolpca »Ostane«. Tega dobimo, ako k stanju vloge koncem leta 1928 prištejemo vloge v l. 1929, od skupne vsote pa odštejemo eventuelne dvige. Rezultat je ostanek, ki ga vpišemo v dotično kolono. Ako pa ni bilo na kontu nič vloženo, temveč le dvignjeno, nam je treba dvig odšteti od stanja koncem l. 1928, da dobimo ostanek. Kjer pa sploh ni bilo spremembe med letom, prepisemo kot ostanek znesek iz prvega stolpca. V

naslednji stolpec še prepisemo iz knjige kapitalizovane obresti, jih prištejemo h kapitalu in če dobimo isto vsoto, kakor v glavni knjigi, še izpolnimo stolpec »Stanje koncem leta 1929«. Taka sprotna kontrola je zmiraj koristna, ker izključuje vsako napako v glavni knjigi.

Na enak način obravnavamo vsa na izvlečku že naznačena konta vlog, dokler ne pridemo do novih vlagateljev, katerim smo l. 1929 otvorili nova konta. Pri inventiranju teh vlog se držimo seveda glavne knjige po zaporednih kontih.

Ako pridemo do vloge, ki je bila med letom realizirana, ali popolnoma izplačana, pustimo seveda stolpec »Ostane« in sledeče nepopisane in jih v kontrolo uničimo z vodoravno črto. Pri realiziranih kontih se kaj rado dogaja, da diferira izplačan znesek za kake pare s stanjem vloge koncem predidóčega leta, prištevši eventuelne poznejše vloge. Kako odpravimo take razlike?

a) Razlika v škodo posojilnice:

Ako gre za malenkostno razliko v škodo posojilnice, odtegnemo v razdelniku izdatkov od preveč izplačane vloge diferenco ter jo prenesemo med upravne stroške. Ako pa gre razlika v stotine dinarjev, potem jo prenesemo v razdelniku izdatkov pod prehodne zneske in napišemo takoj vljuden poziv stranki, da se zglašijo prvi uradni dan v posojilnici. Ko pride, se ji zadeva primerno pojasni in se jo pozove, da preveč izplačano razliko vrne. Da se izogne vodstvo posojilnice za take slučaje preprirom s stranko in sumničenjem o nerednem poslovanju, naj uradujoči funkcionarji pri realizaciji hranilne knjižice nikdar ne pozabijo zahtevati od stranke, da potrdi v knjižici prejem faktično izplačanega zneska. Ker uničena knjižica ostane pri zavodu, se v takih spornih slučajih lahko stranki pomota v škodo posojilnice takoj nespodbitno dokaže.

b) V škodo stranke:

V tem slučaju moramo premalo izplačano razliko izpeljati skoz dnev-

nik, razdelnika in glavno knjigo vlog. Ako je razlika majhna, je bolje ne opozarjati stranke na storjeno napako, ker pogreški v knjigovodstvu denarnega zavoda, ki pridejo v javnost, mečejo zmiraj slabo luč na poslovanje zavoda. V tem slučaju torej se glasi vknjižba v dnevniku sledeče: Izdatki: N. N. dvigne vlogo št. Din (vpiše se premalo izplačana vsota); med prejemke pa zabeležimo: »Kasirana vloga št. Din (ista vsota)«. Prenos v razdelnik izdatkov je jasen, v razdelnik prejemkov pa vstavimo znesek pod upravne stroške. Konečno prenesemo dvig ostanka tudi v glavno knjigo vlog, pod opombo si pa zaznamujemo, kako smo ta dvig porabili.

Ako je razlika izdatnejša, izvedemo v izdatkih dnevnika enako vknjižbo, kot prejemnika pa označimo prehodne zneske. Obenem poskrbimo za izplačilo razlike stranki na prvi uradni dan.

Glede seštevanja izvlečka moramo opozoriti, da je treba sešteti vsak stolpec. Kakor je to samo ob sebi razumljivo, se vendar še zmiraj dogaja, da si hoče tajnik prihraniti delo in ne sešteva na pr. stolpca »Ostane« in ga eventualno niti ne izpolni, ali pa tudi stolpca »Stanje koncem leta« ne. Da se pa to pri reviziji ne opazi na prvi pogled, vzame za ostanek vsoto, ki mu jo da vzporeditev seštevov prvih treh kolon, za zadnji stolpec pa skupna vsota seštevov pod ostankom in kapitalizovanimi obrestmi.

Zakaj se moramo take prihranitve dela izogibati? Zato, ker nam tak izvleček ne nudi zanesljivega pripomočka za bilanco. Dokaz: Pri reviziji mi je nekoč zatrjeval tajnik neke posojilnice, da se je pri sestavi izvlečkov držal natančno mojih nasvetov in je prepisal iz izvlečka vlog za prejšnje bilančno leto konecletno stanje. Kljub temu mu pa prepis da za 25.000 Din manjše stanje kakor original v prejšnjeletnem izvlečku. In kje je tičala napaka? Ta tajnik se je res v vsem drugem ravnal po danih na-

vodilih, ni pa seštel zadnjega stolpca, temveč je vstavil kot seštevek le rezultat seštevov v prejšnjih dveh stolpcih. Ker pa je pri izpolnjevanju zadnjega stolpca slučajno izpustil znesek 25.000 Din, prejšnje kolone pa so bile pravilno seštete, se koncem dotičnega leta razlika seveda ni pokazala, pač pa šele naslednje leto pri prepisu zneskov iz zadnjega stolpca. Tu pravilnost bilance sicer ni trpela, vrnila bi se pa prav lahko v stolpcu kapitalizovanih obresti kaka seštevna pomota in posledica bi bila napakna bilanca.

Mislím, da ta primer zadošča. Opozarjam le še na tole: Sedanje obliko obrazca za izvleček je ustvarila dolgoletna knjigovodska izkušnja. Vse, kar je neobhodno potrebno za, rekel bi avtomatično kontrolo pravilnosti sestave izvlečkov, se je sprejelo v ta obrazec in je tedaj treba tudi vsak stolpec izvlečka v polni meri upoštevati.

Po popolni zgotovitvi izvlečka nam je potrebna še kontrola, če nam spremembe na vlogah med letom po izvlečku soglašajo z odgovarjajočima stolpcema v razdelnikih. Ako se še pokaže razlika, je treba ponovno primerjati zneske v razdelnikih z glavno knjigo in izvlečkom, dokler se razlika ne razjasni. Ko smo se tako na vse strani uverili o pravilnosti izvlečka, ga zaključimo z dvema vzporednima črtama in datiramo izvleček s koncem odgovarjajočega poslovnega leta. Pri skupni seji se morajo izvlečki pregledati in podpisati od vseh odbornikov.

Načel, ki smo jih podali za sestavo izvlečka iz glavne knjige hranilnih vlog, se je treba držati striktno tudi pri sestavi izvlečkov iz ostalih glavnih knjig, glava tiskovine pa itak sama pove, kako je treba izpolniti posamezen stolpec. Pri izvlečku iz glavne knjige posojil je treba razen sprememb na kapitalu med letom primerjati z razdelnikoma tudi prejete obresti posojil, slednje seveda le z istoimenskim stolpcem v razdelniku prejemkov. Opozarjamo na to potrebo posebej iz razloga, ker se ravno pra-

vilnosti v tem stolpcu zbranih zneskov ne polaga nobene važnosti. In vendar tudi nepravilnosti pri prenosu obresti v glavno knjigo posojil ravno tako uplivajo na pravilnost bilance, kakor pogreški pri prenosu kapitala. Dokaz: Na konto Franca Jelena ni bilo prenešenih 160.— Din obresti, ki jih je vplačal do konca leta in ki so bile vpisane pod tekočo številko 350 blagajniškega dnevnika. Vsled te pomote se je pri sestavi izvlečka in poprej pri zaključevanju konta računalo na tem kontu zaostale obresti in bilanca je za 160 Din nepravilna. Ako je pomot več, lahko pokaže bilanca popolnoma napakno sliko o dejanskem poslovnem rezultatu, ki se pa naslednje leto bridko maščuje.

Kakor je iz pričujočih navodil razvidno, je sestavljanje bilančnih pripomočkov pri naših manjših posojilnicah prav enostavna stvar, treba je le volje, pazljivosti in natančnosti ter upoštevanja tu podanih navodil, pa gre. Vsi tajniki posojilnic, katerim dela sestava teh pripomočkov težkoče, si naj to razpravo pazno preberejo, pa bo pomagano njim in Zvezi. Kadar se bodo navadili pravilno sestavljati bilančne pripomočke, bodo tudi brez posebnih težkoč, na podlagi primerjanj s starimi bilancami mogli sami sestaviti računski zaključek.

O sestavi računskega zaključka vobče in bilančnih pripomočkov pri gospodarskih zadrugah podamo v prihodnji številki potrebna navodila.

Zakon o pospeševanju živinoreje in živinorejske zadruge.

Na drugi strani smo opozorili na pomanjkanje skoraj vsakega zanimalja za gospodarske zadruge, osobito na one izmed najvažnejših, na živinorejske zadruge.

Med vzroki neuspevanja teh zadrug se je največkrat navajala odtegnitev vsake javne pomoči po pravnem, na katero so bile stare zadru-

ge pred vojno vajene. Sedanja vlada je pravilno ocenila velike koristi živinoreje za naše narodno gospodarstvo in sposobnosti zadrug za njeno pospeševanje ter je v pred kratkim obnarodovanem zakonu o pospeševanju živinoreje dala živinorej. zadrugam velike predprave ter izglede na izdatne podpore, s čemer bi torej odpadle dosedanje ovire uspevanju teh zadrug. Na njihovih upravah je sedaj, dokazati, da jim je prospeh teh zadrug res pri srcu.

Kakor posnemamo iz istoimenega članka v Zadružnem vestniku, glasilu Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani, so razmere pri živinorejskih zadrugah drugih zadružnih organizacij precej podobne našim. V članku se peča pisec najprej s pomanjkljivostmi v delovanju teh zadrug, v ostalem delu pa deducira najvažnejše določbe zakona o pospeševanju živinoreje. Ker je članek zanimiv tudi za naše razmere, ga prinašamo v celoti.

V naši banovini, posebno v krajih bivše ljubljanske oblasti nudi živinoreja kmetovalcu glavni in stalni vir dohodkov. Kljub temu pa ni povsod pravega zanimanja za to panogo. Ustanovilo se je več živinorejskih zadrug, ki imajo namen pospeševati živinorejo. Nekatere sploh ne delujejo, ostale pa so se omejile na preskrbo plemenjakov in močnih krmil. Samo par jih vodi plemenske knjige, toda te knjige nimajo velikega praktičnega pomena za selekcijo, ker se ne izvaja kontrolna molža in kontrola krmiljenja. Važno je sicer, koliko producira žival, še važnejše pa, koliko ostane čistih dohodkov, po odštetju stroškov. Znano je, da dve molznici, ki dajeta enako množino mleka, ne porabita enake množine krme. Zato ni dovolj, da se živali samo vpiše v plemenske knjige, temveč se mora tudi skozi nekoliko generacij beležiti vse prednosti užitka. Če se odlikujejo vsi potomci z vrline, mi svojih prednikov, pravimo, da je žival homogena, t. j. da z gotovostjo prenaša svoje lastnosti na potom-

stvo. Take živali imajo veliko plemensko vrednost.

To so glavne naloge živinorejskih selekcijskih zadrug, ki jih predvideva pred kratkim izdani zakon o pospeševanju živinoreje.

Zakon je zelo obširen in polaga največjo važnost na smoteno izbiro plemenske živine. Plemenjake, ki jih ocenjevalna komisija ne pripozna, se mora kastrirati. Važna je odredba, da ne sme priti na enega plemenjaka več kot 30 krav, oziroma 20 svinj. Ocenjevalo se bo vsako leto. Cenilne komisije bodo sestojale iz članov kmetijskih občinskih odborov, iz sreskega referenta in sreskega veterinarja. Predsednika komisije imenuje ban iz vrst naprednih živinorejcev.

Novi zakon predvideva okoliše za pasme, ki najbolj ustrezajo dotičnim krajem. V vsakem srezu se vršijo vsako tretje leto tekme. Kdor doseže prvo nagrado, se ga svečano proglasi za prvaka v srezu. Poleg tega se mu podeli diploma, državna kolajna in nagrada v gotovini ali v živini ali v obliki raznih živinorejskih potrebščin. Če pa sta dva tekmovalca dosegla enako število točk, pripada prva nagrada (odlika) tistemu plemenjaku, ki ga je vzredila živinorejska zadruga. Odlične živali se vpišejo v državno knjigo (elitnih) plemenjakov. Ustrezati morajo sledečim pogojem:

a) oplemenjena živina mora najmanj skozi 5 generacij pokazati pretežno podedovane oblike, ki jih je hotela doseči selekcija;

b) odlična svojstva morajo predstavljati povečano vrednost živine in njene produktivnosti.

Živinorejske zadrug dobivajo od države znatne podpore in druge ugodnosti. Prednost imajo pri zakupu državnih pašnikov in pašnikov javnopravnih ustanov. Morajo pa skrbeti za pravilno in racionalno gospodarstvo na pašnikih, urediti napajališča in zagraditi potrebne naprave. Pravice in dolžnosti članov se določijo s pravilnikom.

Imenovane prednosti imajo živino-

rejske zadrug tedaj, če ustrezajo njihova pravila sledečim pogojem:

1. da imajo poleg načelstva in nadzorstva še poseben selekcijski odbor;

2. da selekcijski odbor redoma odreja izbiranje moških plemenjakov v plemenske svrhe posameznih članov;

3. da selekcijski odbor ocenjuje ves podmladek zadružne živine in določa njeno plemensko vrednost ter navaja njene dobre in slabe lastnosti;

4. da vodi matične knjige;

5. da označuje zadružno živino z vidnimi znaki;

6. da dovoljuje pristop vsakemu poštenemu živinorejcu z zdravimi in primernimi plemenjaki;

7. da varuje svojo živino pred nalezljivimi boleznimi in da vodi zapisnik o pobijanju in omejevanju nalezljivih bolezni;

8. da so njihova pravila odobrena po pristojnem oblastvu.

Zakon se nanaša tudi na napredek perutninarstva in na ustanovitev tozadevnih postaj, ki bi zalagale sréz s plemenskimi živalmi. Perutninarskim selekcijskim zadrugam daje zakon iste ugodnosti kot živinorejskim.

R.

Stanje jugoslovanskega zadružništva.

Glavni zadružni savez kralj. Jugoslavije v Beogradu je sestavil statistiko zadružništva v naši državi na podlagi bilančnih podatkov za leto 1927. (Glavni zadružni savez kralj. Jugoslavije je naša osrednja zadružna organizacija, ki revidira posamezne zveze in vodi zadružno statistiko o vsem zadružništvu.) Iz te statistike posnemamo nekatere zanimive podatke.

Zadružnih zvez z revizijsko pravico je bilo 23, ostalih osrednjih zadrug (podzvez) 13, vseh osrednjih organizacij je bilo tedaj 36.

Posameznih krajevnih zadrug je bilo 4308, in sicer:

denarnih ali kreditnih	2476
nabavnih, prodajnih in kon-	
sumnih	979
agrarnih zajednic	323
mlekarskih in sirarskih	105
obrtnih in delavskih	60

živinorejskih in pašniških . . .	58
stavninskih in stanovanjskih . . .	50
elektrearskih	44
ribarskih	36
strojnih	34
zdravstvenih	30
vinarskih in kletarskih	28
oljarskih	15
raznih drugih	70

Skupaj 4308

Vse zadruge so imele 501.855 članov.

V tej statistiki niso upoštevane zadruge za kmetijski kredit, gospodarska društva na Hrvaškem, obrtne zadruge v Srbiji in nekatere invalidske zadruge. Te niso predložile bilančnih podatkov. Ker je teh zadrug okrog 1500 s približno 50.000 člani, je bilo v naši državi v resnici skoraj 6000 zadrug s 550.000 člani.

Poslovni podatki so znani šele za kreditne ali denarne zadruge, kolikor so poslovale l. 1926. Izkazujejo tole stanje:

	Število kredit. zadr.	Število članov v zadruzi	Hran. vloge Din	Posojila Din
Slovenske zadruge	425	133.495	995.670.493-	718.461.085.
Hrvatske zadruge	479	83.278	109.022.740-	77.357.964-
Srbske zadruge	833	47.361	42.776.875-	59.859.679-
Skupaj	1737	264.134	1.147.470.108-	855.678.728-

Gornji podatki so zelo zanimivi. Iz njih je razvidno, da je zadružništvo v Sloveniji po številu, osobito pa po vsebini veliko bolj razvito kakor v ostalih pokrajinah. V Sloveniji pride na vsakega prebivalca skoraj 1000 dinarjev hranilnih vlog v zadrukah, na Hrvaškem le dobrih 25 Din, v srbskih pokrajinah pa komaj 7 Din. Te številke tudi jasno dokazujejo, zakaj je v Srbiji in na Hrvaškem vprašanje kmetijskega kredita pereče, medtem ko je v Sloveniji več ali manj rešeno.

Kolikor so znani vsaj približni podatki, so imele konec lanskega leta slovenske zadruge okrog 1500 milijonov dinarjev vlog, hrvatske okrog 200 milijonov, srbske pa okrog 100 milijonov dinarjev.

Upamo, da bo Glavni savez kmalu gotov s statistiko vsega zadružništva za leto 1928. Ta bo še bolj zanimiva, ker bo popolnejša in ker bo pokazala razvoj po letu 1926.

»Zadružni vestnik«.

Položaj in bodočnost kmetijskega zadružništva po svetu.

(Predavanje na kongresu Glavne Zveze srbskih kmet. z. v Beogradu 19. septembra 1929.)

V Evropi se je pojavilo zadružništvo pozneje na deželi kakor v mestu, vendar pa presega danes število podeželskih zadrug mestne zadruge in kmetijsko zadružništvo ni nič manj značilno od mestnega zadružništva. Po vrstah pride na prvo mesto kreditno zadružništvo, potem nabavljajno-konsumno, ki je izrazito mestno zadružništvo.

Na zadružnem polju spada na prvo mesto Danska, ki je bila pred 25 leti med najsiriomašnejšimi v Evropi. In dasiravno po naravi zapostavljena, je vendar obogatela kakor tudi njeni kmetje, kar se ima edinole

zahvaliti zadružništvu. Danska zavzema danes v pogledu izvoza in uvoza prvo mesto. Vse to je delo zadružništva, ki je dovedlo osobito do ne navadno velikega razvoja poljedelstva.

Nasprotno od mnogih drugih držav Danska ni začela s snovanjem kreditnih, temveč kmetijskih produktivnih zadrug. Ameriška konkurenca ji je upropastila kulturo žitaric, toda Danci so prešli takoj na mlekarstvo, živinorejo, kurjerejo itd. Danes pripada 90 odstotkov danskih kmetov mlekarskim zadrugam, ki proizvajajo najbolje surovo maslo v Evropi in se bavijo še tudi z izdelavo sira. Dansko surovo maslo, ki ga izvažajo zadružne zveze, nima konkurenta na trgu in se ga vsled tega mnogo konzumira na Angleškem in v Nemčiji.

Razen produkcije surovega masla odpada 70% proizvodnje mesa na zadružne organizacije. V tehničnem

oziru te zadružne klavnice niti najmanj ne zaostajajo za zadružnimi mlekarnami. Danska proizvaja suho meso in razne vrste mesnatega blaga, ki se izvažajo na Angleško ali se konzumira doma.

Obstoje posebne zadruge za nabiranje jajc, od katerih polovica jajca izvažajo. Zasluga teh zadružnih organizacij je, da kmet pazi na kakovost jajc, izboljšuje pasmo perutnine in na ta način sam sodeluje na povzdigi perutninarstva v državi. Danska konzumna društva so skoro vsa kmetijska. Ona nabavljajo vse, kar je potrebno kmetu za obdelavo zemlje in za življenje v hiši in mu na ta način omogočijo ceneno preskrbo s potrebščinami.

Vendar materialno izboljšanje, katero vrši zadružništvo za narod, ni zadostno, ker izboljšuje ono n. pr. samo govedorejo, kakor na Danskem itd. Krave imajo na Danskem takorekoč čistejšo in lepše hleve, kakor so kmečke hiše. Ti hlevi imajo znotraj belo prepleškano okna, imajo vodovod in odlično ventilacijo. Pri posetih tujih zadrugarjev se je čestokrat pripetilo, da so Danci s prigrizkom poslužili baš v hlevih, ker so hoteli na ta način pokazati, kako čisti in higijenični so hlevi.

Naglasili smo že, da bi cilj danskega zadružništva ne bil popoln, ako bi se omejil samo na povzdigo govedoreje in kurjereje. Glavni cilj, za katerim ono gre, tvori izobrazbo človeka. Zaradi tega je važno povdariti, da predstavlja zadružništvo pot, po kateri se je vršila duševna izobrazba in materialni podvig kmeta. K temu so pripomogle razen zadrug še tudi ljudske univerze, katere so organizirali kmetje sami, tako da ste obe ustanovi postali centri za kulturni podvig vasi.

Nekdaj je obračal danski kmet pogled nase, kadar je prišel v mesto, ker se je siromak, slabo oblečen in plašljiv razlikoval od meščanov. Populična otročad se je rogala njegovi zunanosti in so ga celo v pesmih zasmejevali. Danes je stanje drugačno. Danes je težko ločiti kmeta od meščana. Kmet se bolje hrani od meščana, njegova hiša ni neudobnejša kakor hiša kakega meščana v Kopenhagenu. Kmet ima telefon, mnogokrat tudi glasovir, ali kak drug instrument, pa tudi radio je zelo razširjen. Danskemu kmetu in danski kmetici ni potrebno hoditi v Kopenhagen, ki je danska prestolnica, iskat izobrazbe, ker se morata izobraževati na svo-

jih vaških univerzah, katera jim daje več praktičnega znanja, onega znanja, ki jim je potrebno in katerega ne bi dobili na mestnih univerzah. Na vaških, to je ljudskih univerzah se kmet uči zgodovine, književnosti, pa tudi filozofije. Posebno interesantno je omeniti, da je moralno upliv te izobrazbe tako velik, da je poštenost na kmetih višja in večja kakor v mestih.

(Dalje prih.)

Okrožnice in navodila Zadružne Zveze v Celju.

O prijavljanju zadružnih zborovanj.

Kakor znano je začetkom lanskega leta izdalo notranje ministrstvo odlok glede dolžnosti prijavljanja občnih zborov, zadružnih predavanj, kongresov itd. pristojnim policijskim oblastim, odnosno srezkim načelstvom. Prijavo je treba vložiti vsaj osem dni pred vršitvijo zborovanja in je kolka prosta.

Ker so imele v drugih banovinah nekatere zadrage topogledno situacijo, radi česar so se pritožile na Poljedelsko ministrstvo, smo prejeli od Oddelka za agrarno politiko tega ministrstva sledeče pojasnilo z dne 20. januarja 1930 br. 857/IV:

Vsled pritožbe zadružnih Zvez, da se delajo poedinim zadrugam neprijetne pri obdržavanju občnih zborov, zadružnih predavanj in slično, je to ministrstvo interveniralo pri Notranjem ministrstvu proseč ga, da se formalnosti glede dovolitve obdrževanja takih zborovanj poenostavi. Nato je prejelo sledeči odgovor:

Člen 9 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi od 6. januarja 1929 določa, da se morajo zborovanja in sestanki brezpogojno prijavljati upravno-policijskim oblastim. Potemtakem bi vsaka oprostitev od teh prijav nasprotovala omenjeni zakoniti določbi. Ker pa uvideva ministrstvo v polni meri važnost in potrebo razvoja kmetijskih zadrug, bo storilo s svoje strani vse, da se delovanju Zvez kmetijskih zadrug ne samo ne bodo delale nikake ovire, temveč se jim bo prožila v tem ozi-

ru vsaka pomoč, o čemer je že izdana potrebna naredba. Ako bi se pa vendarle dogodilo, da bi se s postopanjem upravno-policijskih oblasti zavlačevalo in otežkočalo delo zadružnih Zvez, Vas prosim, da izvolite odrediti, da se o vsakem takem slučaju obvesti to ministrstvo, da bo moglo podvzeti potrebne mere.

Na področju dravske banovine doslej še ni bilo slišati kakih pritožb, da bi se zadružni sestanki ne mogli neovirano vršiti, ako so bili pravočasno prijavljeni. Ako bi se pa kateri članici vendarle kaj takega pripetilo, se naj radi pritožbe na Ministrstvo za notranje zadeve nemudoma obrne na nas.

Opozarjamo pa članice ponovno, da prijavijo pravočasno svoje občne zборе, ki jih bodo večinoma že v kratkem obdržale. V prijavi je navesti datum obdržanja občnega zbora, kraj in lokal ter dnevni red.

Pošiljanje denarja.

Dogaja se še zmiraj, da pošiljajo zadrage denar na zvezo po poštni hranilnici, dasiravno smo take zadrage že večkrat opozorili, da jim pride taka pošiljatev mnogo dražje kakor denarno pismo. Po položnicah nakazan denar mora Zveza šele odpoklicati. Če je nedelja ali praznik vmes, traja teden dni predno dospe na žalsko pošto nalog za izplačilo denarja Zvezi, žalska pošta pa navadno nima zadostne gotovine na razpolago in je treba še čakati kak dan na izplačilo. Razume se, da more Zveza priznati valuto šele po faktičnem prejemu denarja, vsled česar zgubi odpošiljateljica denarja mnogo več na obrestih, kakor pa bi jo stal pečatni vosek in denarna kuverta, poštne, dostavnine in obvestnine so pa zadrage v prometu s svojo Zvezo itak proste.

Z nakazili po Poštni hranilnici še ima tudi Zveza sama stroške, ker mora Poštna hranilnica za delo in tiskovine računati provizijo (½ %) in manipulacijske stroške.

Zategadelj ponovno svetujemo zadrugam, da v lastnem interesu pošiljajo denar Zvezi le v denarnih pisemih. Ker pa uporabljajo nekatere zadrage malovreden pečatni vosek, tako da dobivamo denarna pisma le z drobcem faktično uporabljenega pečatnega voska, bi bilo popolnoma isto,

če bi zadrage denarnih pisem sploh ne zapečatile. Razume se, da je pošiljanje denarja v slabo zapečatenih denarnih kuvertah zvezano z velikim rizikom za zadrugo, vsled česar zadrugam nujno svetujemo, da naroče pri Zvezi polnovreden pečatni vosek, ki v polni meri ustreza svojemu namenu.

Pošiljanje »Zadrug«.

Naše glasilo bomo letos pošiljali zadrugam zopet v tolikih izvodih, kakor lani. Tudi cena je ostala ista. Prosim vse zadrage, da zaostalo naročnino za lansko leto čimprej poravnajo.

Glede naročnine za letošnjo izdajo bomo po občnem zboru Zveze izdali posebno okrožnico. Prosim pa že sedaj cenj. zadrage, da širijo naš strokovni list med svojimi člani in da naroči vsaka zadruga, kateri dopuščajo gmotna sredstva, vsaj toliko izvodov našega strokovnega glasila, kolikor ima članov načelstva in nadzorstva in ga naj med nje razdeli. Ne gre nam toliko za finančni efekt, dasiravno morajo zadrage uvideti, da svoje režije ne smemo preveč obremenjevati še z »Zadrugo«, kakor za poglobitev zadružne ideje med upravami naših zadrug in med njihovim članstvom. Le na ta način si bodo zadrage vzgojile zveste člane in vlagatelje in nesebične, delavoljne funkcijonarje. Vse te cilje zasleduje in propagira naša »Zadruga«.

Taksna oprostitev zadolžnic in po- botnic.

V zadnji številki »Zadrug« smo objavili taksne ugodnosti za zadrage, ki so v veljavi že od l. 1923 dalje, in ki jih je Finančno ministrstvo z naredbom z dne 31. julija 1929, št. 74.170 zopet podaljšalo na nedoločen čas. Po teh ugodnostih so ugodnostne zadrage oproščene kolkovanja zadolžnic tudi v slučaju vknjižbe (tar. postavka 18) in plačevanja takse za legalizacijo dolžnikovega podpisa (tar. post. 43), vknjižnino samo pa morajo plačati. Razen tega so nekatere sodišča zahtevala enopromilno takso od posojilne vsote za jamstvo in kavcijo (tar. post. 39b).

Pred kratkim pa je predsedstvo višjega deželnega sodišča v Ljubljani izdalo podrejenim sodiščem razpis z dne 12. novembra 1929 pres. 307/26-29-1, v katerem izreka:

»Finančna direkcija v Ljubljani, oddelek za trošarino, takse in finančno kontrolo, je dala v nekem konkretnem slučaju sledeče pojasnilo:

Zadolžnice zadrušnikov so oproščene taks po tar. post. 1, 43 in 18; logično se razteza oprostitev tudi na tarifno postavko 39b cit. (torej tudi na oprostitev zgoraj omenjene enopromilne takse! Op. uredn.).

Izknjižbene pobotnice so takse proste po tar. post. 33 cit., logično tudi po tar. post. 43 (to je za legalizacijo podpisov).

Odstavek »Za priloge, ki se dodajajo prošnjam, vlogam...« znači samo oprostitev po tar. post. 2 taksne tarife.

Za slučaj, da bi sodišča pri kateri zadrugi to enopromilno takso še zahtevala, se naj dotična zadruga sklicuje na ta razpis višjega deželnega sodišča.

Rentni davek.

Kakor smo že lani obvestili članice z okrožnico, zapade rentni davek v plačilo 15. avgusta in 15. februarja. Rentnemu davku so podvržene vse posojilnice brez izjeme, vendar pa plačujejo ugodnostne 3% rentnine od obresti hranilnih vlog na knjižice in na tekoči račun, neugodnostne pa 6%. Izjemo od podvrženosti rentnini tvorijo le vloge ali terjatve države, banovin, srezov, občin, poštne hranilnice in drugih javno-pravnih ustanov ter podjetij, ki so zavezane javnemu polaganju računov, če so taka podjetja podvržena plačevanju družbenega davka. Od obresti terjatev teh ustanov napram posojilnicam tedaj ni treba plačevati rentnine.

Mnoge članice rentnine od izplačanih obresti vlog za lansko prvo polletje niso plačale, dasiravno je to z zakonom izrecno predpisano. Te zadruge morajo, ako tega niso še storile, nemudoma napraviti po v okrožnici danih navodilih napoved od izplačanih obresti vlog v celem letu 1929, ostale pa le od v II. polletju izplačanih vložnih obresti, oboje pa tudi od kapitaliziranih vložnih obresti koncem I. 1929. Obrazci za napoved se dobe pri Zvezi.

Pri plačilu rentnine store ugodnostne zadruge prav, ako vzamejo seboj dekret Finančne direkcije o priznanju oprostitve od plačevanja družbenega davka, ker morejo s tem dekretom na zahtevo dokazati, da so podvržene le 3% rentnini in ne 6%.

Vnovčevanje 20% bonov.

Opozarjamo vse zadruge, da poteče rok za sprejemanje 20% bonov za plačilo davka s 17. marcem 1930 in da je tedaj zadnji čas za vnovčenje

teh bonov na ta ali oni način. Ker so bile naše zadruge z redkimi izjemami I. 1928 davka proste, druge pa so davek točno plačale, same ne bodo imele davčnih zaostankov za I. 1928, za plačilo katerih bi mogle porabiti 20% bone, zato naj skušajo najti kupce za bone med privatnimi davkoplačevalci.

Zadruge, ki teh bonov same nikakor ne morejo spraviti v denar, jih naj pošljejo v denarnih kuvertah nam v prodajo. Opozoriti pa moramo članice že vnaprej, da so začasno še izgledi za vnovčitev teh bonov komaj do njihove polovične vrednosti (to je od vsote, vpisane v **sredini** bona) in da garancije za prodajo bonov vobče in v slučaju prodaje za doseg kakega gotovega odstotka nominalne vrednosti ne moremo prevzeti.

Zadruge, ki si žele našega posredovanja pri prodaji svojih bonov, nam jih morajo vposlati takoj. Ker je praksa pokazala, da se boni, glaseči se na manjše vsote lažje prodajo, kakor boni za večje zneske, je Finančno ministrstvo radi olajšane prodaje odredilo delitev in zamenjavo 20% bonov. Tozadevni odlok g. ministra financ z dne 31. januarja 1930 pod št. 14.414 glasi sledeče:

Skupne 20% kronске priznanice, izdane državnim in privatnim na- pravam, ki upravljajo pupilne mase, fondе, in depozite in ki so predložile bankovce v kolkovanje za več oseb, kakor tudi priznanice, ki so bile izdane denarnim zavodom za velike vsote, se lahko razčlenijo na toliko posebnih novih priznanc, za kolikor oseb je bila izdana skupna priznanica, odnosno pri priznancih denarnih zavodov na večje število priznanc, glasečih se na manjše zneske.

Finančna direkcija in davčne uprave morajo skupne priznanice zamenjati za posebne nove priznanice. Te smejo izročiti upravičenim osebam samo v primeru, da jim je bil predmetni depozit že priznan. Ostale posebne priznanice pa morajo prodati po najboljšem kurzu in izkupiček zaračunati tam, kjer je bila zaračunana priznanica.

Nove priznanice bo izdajala za ves teritorij dravske banovine samo dravska finančna direkcija v Ljubljani.

Prvenstveno se bodo zamenjavale skupne priznanice fondov, pupilnih mas in depozitov, potem priznanice denarnih zavodov, ki se glase na njihovo ime in večje vsote, da se jim

tako da večja možnost za čim ugodnejšo prodajo.

Zaradi zamenjave morajo interesi predložiti originalno skupno priznanico in spisek oseb, na katerih ime naj se izstavijo nove priznanice, in naznačiti zneske, na katere naj se nove priznanice glasijo. Finančna direkcija bo originalne skupne priznanice pridržala.

Članice, ki se hočejo poslužiti te ugodnosti za lažjo vnovčitev večjih bonov, se naj obrnejo tozadevno direktno na Dravsko finančno direkcijo v Ljubljani.

Zadrušništvo pri nas in drugod.

39-letnica Zadrušne Zveze v Ljubljani.

Kakor znano je bila kot prva jugoslovanska zadruga zveza ustanovljena Zveza slovenskih posojilnic v Celju, ki je predhodnica naše Zveze. To je bilo I. 1883. V devetdesetih letih pa je po prvem katoliškem shodu v Ljubljani (1892) prišlo do prve politične cepitve, ki je našla odraza tudi na gospodarskem polju.

V I. 1895 sta bili osnovani v Ljubljani konkurenčni zvezi, ena pod imenom Zveza kranjskih posojilnic, druga pa kot Gospodarska zveza. Svrha prve je bila »združiti vse na kranjskem poslujoče kreditne zadruge, dočim je Gospodarska zveza imela namen širiti zadrušništvo izven kranjskih mej in združiti v sebi tudi vse nederarne zadruge«. (Kralj, ob 30-letnici z. z. v Lj., Narodni gospodar.)

Obe ti centralni organizaciji pa ste I. 1900 likvidirali, ker se je že 19. decembra 1899 ustanovila nova centrala pod imenom Gospodarska zveza v Ljubljani. Kot prvi predsednik je bil izvoljen dr. Ivan Šušteršič, katerega je leta 1902 nasledil dr. Jan. Ev. Krek.

Leta 1903, po sprejetju revizijskega zakona pa je prišlo ponovno do spremembe naslova in do cepitve Zveze v dve organizaciji: v blagovno centralo pod imenom »Gospodarska zveza v Ljubljani« in zadružno denarno centralo pod firmo »Zadrušna Zveza v Ljubljani«. Pod temi naslovi obstojata obe centralni organizaciji še danes.

Zadrugarji, pomagajte!

Dolgoletni načelnik Hranilnice in posojilnice pri Mariji Snežni v Slov. goricah, g. Marijan Zöhrer je utrpel lansko leto velikansko škodo:

pogorela mu je hiša z gospodarskimi poslopji do tal, uničeno mu je vse orodje, plugi, brane, vozovi, obleka in ker je prejel le neznatno zavarovalnino, mu 70-letnemu starčku preostane le še beraška palica, ako se ga ne usmilijo ostali zadrugarji s primernimi darovi.

Zadruga, zadrugniki, odprite svoja srca in roke in pomagajte bližnjemu, ki je v obupni stiski!

Kdor hitro da, dvakrat da!

Prispevke sprejema Zveza, ali pa se lahko pošljejo tudi direktno prizadetemu.

Tiskovine za zadruga ki jih ima v zalogi Zadruga Zveza v Celju.

I. Tiskovine za knjige:

1. Hranilne vloge, dvobarvne.
Hranilne vloge, enobarvne.
2. Posojila, dvobarvna.
Posojila, enobarvna.
3. Naložen denar, dvobarven.
Naložen denar, enobarven.
4. Glavna knjiga deležev, 4 konti.
5. Zdrugi register.
6. Blagajniški dnevnik.
7. Ekshibit (vloži zapisnik).
8. Seznam dolžnikov in porokov.
9. Amerikanski dnevnik.

II. Razdelniki.

1. Razdelnik prejemkov, veliki, denarne zadruga.
2. Razdelnik prejemkov, mali, gospodarske zadruga.
3. Razdelnik izdatkov, veliki, denarne zadruga.
4. Razdelnik izdatkov, mali, gospodarske zadruga.

III. Izvlečki:

1. Izvleček hranilnih vlog.
2. Izvleček posojil.
3. Izvleček naloženega denarja.
4. Izvleček deležev in obresti.

IV. Računski zaključki:

1. Računski zaključek za denarne zadruge.
2. Računski zaključek za gospodarske zadruge.

V. Tiskovine, specijelno za elektrarne.

1. Obračun toka na števec.
2. Obračun toka v pavšalu (mali in veliki format).

VI. Tiskovine.

1. Blok prejemkov.
Blok izdatkov.
2. Skadenčna knjiga za menice.
3. Odpoved deležev.
4. Indeks.
5. Knjižica za hranilne vloge.
6. Knjižica za posojila (zadruga knjižica).
7. Knjižica za tekoči račun.
8. Obrestne tabele.
9. Seznam dolžnikov in porokov.
10. Dopisnice: naročilne, potrdilne, naznanilne.
11. Sejni zapisnik.

VII. Razne tiskovine:

1. Dolžno pismo.
2. Prošnja za posojilo.
3. Opomin obresti za posojila.
4. Opomin za posojila.
5. Obračun hranilnih vlog.
6. Obračun posojil.
7. Denarni listek.
8. Pristopna izjava.

VIII. Davek, sodnija:

1. Izkaz neposrednih pristojbin.
2. Izkaz rentnine.
3. Zapisnik ustan. občnega zbora.
4. Prošnja za vpis v register, ustanovna.
5. Prošnja za registracijo sprememb pravil in načelstva.

HRANILNE KNJIŽICE

za darove ob krstih, birmah in drugih prilikah v posebno krasni vezavi
ima na razpolago Zveza.

Vabilo na**redni občni zbor**

Hranilnice in posojilnice št. Jur ob Taboru, reg. zadruga z neom. zavezo,

kateri se bode vršil

dne 2. marca 1930 ob 9. uri dop. v posojilniških prostorih hiš. št. 2.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobrenje letnega računa 1929.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Opomba. Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se vrši eno uro pozneje na istem prostoru in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ob vsakem številu udeležencev.

Hranilnica in posojilnica št. Jur ob Taboru, reg. zadruga z neom. zavezo,

dne 22. januarja 1930.

Načelnik: **Ludvik Plavšak.**

Ud načelstva: **Ferdo Rosensteln.**

Vabilo na**občni zbor**

Kmečke hranilnice in posojilnice v Kramarovicah, reg. zadruga z n. zav.,

ki se vrši

v nedeljo, dne 9. marca 1930 ob 11. uri dopoldne v gostilni gospoda Raffel Karola v Rogaševcih.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Splepanje o računskem zaključku za leto 1929.
3. Pogovor in splepanje o prenosu sedeža v Rogaševce.
4. Sprememba pravil v paragrafih 1, 18, 21, 32.
5. Volitve načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako ne bi bil ta občni zbor sklepčen, se vrši eno uro pozneje ob istem času, istem kraju, na istem prostoru ter z istim dnevnim redom nov občni zbor, ki bo veljavno sklepal brez oziroma na število navzočih članov.

V Kramarovicah, 14. februarja 1930.

Načelstvo.

